

Caietul inteligent

Literatură

Limba română

Comunicare

pentru clasa a VIII-a

semestrul al II-lea

în conformitate cu noua programă

LITERATURĂ [7-54]

Genul epic – fixare [9-14]

Romanul [15-30]

Spațiul și timpul acțiunii. Acțiunea. Momentele subiectului (1) [15-21]

Spațiul și timpul acțiunii. Acțiunea. Momentele subiectului (2) [22-28]

Test sumativ [29-30]

Genul dramatic. Comedia [31-41]

Textul dramatic. Caracteristicile genului literar și ale speciei literare (1) [31-36]

Textul dramatic. Caracteristicile genului literar și ale speciei literare (2) [37-40]

Test sumativ [41-42]

Balada populară [43-54]

Balada populară (I) [43-48]

Balada populară (II) [49-52]

Test sumativ [53-54]

LIMBA ROMÂNĂ [55-126]

Sintaxa propoziției și sintaxa frazei (I) [55-93]

Subiectul. Actualizare [57-58]

Propoziția subiectivă (I): expansiunea subiectului. Contragerea subiectivei. Termenul regent [59]

Propoziția subiectivă (II): elemente introductive [60]

Subiectul și propoziția subiectivă. Test sumativ [61-62]

Atributul. Actualizare [63]

Atributul. Test sumativ [65-66]

Propoziția atributivă (I): expansiunea atributului. Contragerea atributivei. Termenul regent [67-68]

Propoziția atributivă (II): elemente introductive [69-70]

Atributul și propoziția atributivă. Test sumativ [71-72]

Complementul direct. Actualizare [73]

Propoziția completivă directă (I): expansiunea complementului direct, contragerea complementivei directe, termenul regent [74]

Propoziția completivă directă (I): elemente introductive [75]

Propoziția completivă directă (II) [76]

Complementul direct și propoziția completivă directă: test sumativ [77-78]

Complementul indirect: actualizare [79]

Propoziția completivă indirectă (1) [80]

Propoziția completivă indirectă (2): expansiunea complementului indirect, contragerea complementivei indirecte, termenul regent [81]

Propoziția completivă indirectă (3): elemente introductive [82]

Complementul direct și propoziția completivă directă: test sumativ [83-84]

Subordonatele necircumstanțiale (I). Test sumativ (1) [85-86]

Subordonatele necircumstanțiale (II). Test sumativ (2) [87-88]

Subordonatele necircumstanțiale (III). Test sumativ (3) [89-90]

Complementele circumstanțiale (I). Test inițial (1) [91]

Complementele circumstanțiale (II). Test inițial (2) [92-93]

Sintaxa propoziției și sintaxa frazei (II) [94-126]

Complementul circumstanțial de loc [94]

Propoziția circumstanțială de loc [95]

Propoziția circumstanțială de loc: expansiunea și contragerea [96]

Complementul circumstanțial de timp [97-98]

Propoziția circumstanțială de timp [99-100]

Propoziția circumstanțială de timp: expansiunea și contragerea [101-102]

Complementul circumstanțial de mod [103-104]

Propoziția circumstanțială de mod [105-106]

Propoziția circumstanțială de mod: expansiunea și contragerea [107]

Propoziția circumstanțială de mod (fixare) [108]

Complementele și propozițiile circumstanțiale de loc, de timp și de mod. Test sumativ [109-110]

Complementul circumstanțial de cauză [111-112]

Propoziția circumstanțială de cauză [113]

Complementul circumstanțial de scop [114]

Propoziția circumstanțială de scop (finală) [115-116]

Complementul și propoziția circumstanțială de scop. Test sumativ [117-118]

Propoziția circumstanțială condițională [119-120]

Propoziția circumstanțială concesivă [121-122]

Propoziția circumstanțială consecutivă [123-124]

Sintaxa propoziției și sintaxa frazei. Test sumativ [125-126]

COMUNICARE [127-160]

Analiza textului literar (I). *Textul epic* [129-132]

Analiza textului literar (II). *Textul dramatic* [133-142]

Analiza textului nonliterar (I). *Articolul de ziar* [143-148]

Analiza textului nonliterar (II). *Articolul de revistă* [149-153]

Analiza textului nonliterar (III). *Textul informativ-argumentativ* [154-160]

TESTE DE EVALUARE FINALĂ [161-186]

VARIANTE DE TEZE [187-206]

Varianta 1 [187-188]

Varianta 2 [189-190]

Varianta 3 [191-192]

Varianta 4 [193-194]

Varianta 5 [195-196]

Varianta 6 [197-198]

Varianta 7 [199-200]

Varianta 8 [201-202]

Varianta 9 [203-204]

Varianta 10 [205-206]

GRILE DE NOTARE [207-208]

Genul epic – fixare [9-14]

Romanul [15-30]

Spațiul și timpul acțiunii. Acțiunea. Momentele subiectului (1) [15-21]

Spațiul și timpul acțiunii. Acțiunea. Momentele subiectului (2) [22-28]

Test sumativ [29-30]

Genul dramatic. Comedia [31-41]

Textul dramatic. Caracteristicile genului literar și ale speciei literare (1) [31-36]

Textul dramatic. Caracteristicile genului literar și ale speciei literare (2) [37-40]

Test sumativ [41-42]

Balada populară [43-54]

Balada populară (I) [43-48]

Balada populară (II) [49-52]

Test sumativ [53-54]

Citește cu atenție următorul text:

a. Cine nu-l știa pe Cimbru de la Botenii din valea Dâmboviței?! Câte sate sunt pe lungul drum de la Câmpulung și de la Rucăr pe Dâmbovița la vale până la Târgoviște-l cunoșteau și copiii, căci tatăl său fusese cărăuș și el pe drumuri își petrecuse anii copilăriei și ai tinerețelor. După ce s-a lepădat apoi de cărăușie, n-avea nimeni nici de șea, nici la căruță ferecată cai atât de frumoși și hamul atât de înzorzonat ca dânsul. Prinsese slăbiciune pentru așa ceva și știa să aleagă. Mai era și om în putere, înalt, vânos, cu deosebire chipeș, mai mult bălan decât oacheș, cu mustața, cum se zice, ca spicul de grâu copt, și îmbrăcat totdeauna curat ca-n zi de sărbătoare, încât ochii tuturor se opreau asupra lui, ceea ce-l măgulea.

De când se lăpădase de cărăușie, trăia după pofta inimii lui, fără de griji, ca om căruia îi vin toate de-a gata.

Acolo, în satul lui, avea casă cu lărgime, în care se aflau toate din belșug. Știind să descurce trei buchii și pricepându-se la multe, n-ar fi avut decât să vrea pentru ca să fie ales primar, căci îi era mare trecerea. Nu îl ierta însă firea să ieie asemenea sarcină asupra sa și se mulțumea să fie numai consilier comunal, ceea ce de asemenea îl măgulea, căci ținea să nu fie pus în rând cu orișicine.

Slăbiciune nu avea Cimbru numai pentru cai frumoși cu hamul înzorzonat în căruță ferecată, ci și pentru pușca lui cu două țevi, precum și pentru cei doi prepelicari, pe care-i lua cu dânsul nu numai la vânătoare, ci și când pleca să strângă în chingi mai pe unul, mai pe altul dintre datornicii săi, care nu erau puțini.

„Fericit om Cimbru!” ziceau mulți dintre cei ce-l vedeau trecând în goană mare, fie la vale, fie la deal. „Cum o fi potrivit el lucrurile ca să le poată avea toate așa din plin!” se întreba câte unul în gândul lui. Cel mai apropiat era gândul că-n mâna omului ce știe să chivernisească, banul puie și iar puie.

Așa o fi fost, dar neîndoios era un lucru: că cu toate cele bune la care toți râvneau, Cimbru nu în toate clipele vieții se simțea om fericit. Sprâncenele lui cele stufoase și aproape îmbinate adeseori se încrețeau a gând urât și gura i se făcea pungă, ca și când ar fi mușcat în pară pădureață. Are, așa se vede, tot omul și clipe în care i se înăcrește viața.

b. Într-una din zile se afla el cu notarul și cu Chiriță, învățătorul, la primărie. Chiriță citea gazeta de curând sosită.

— Auzi d-ta lucru de necrezut, grăi dânsul. După opt ani de zile să se dea pe față o faptă de mult uitată.

— Cum așa!? întrebă notarul.

— Să te miri crucindu-te! îi răspunse Chiriță. Zice că ucigașul s-a dat de gol spunând prin vis unde a-ngropat mortul. Când l-au adus apoi la groapă, a rămas atât de zguduit de spaimă, încât și-a mărturisit fapta.

— Născociri gazetărești! grăi notarul. Eu, unul, n-o cred.

Cimbru rămase ca trăznit din senin. I se opriră bătăile inimii, îi era parcă se-năbușe și sângele îi peri din obraji. Îngropase și el un mort, care de mult era uitat de toți.

Era un chereștegiu de la București, care se ducea la joagărele de la Dragoslave. Nu știa nimeni că l-a luat de la Târgoviște. De unde ar fi putut cineva să prindă bănuială că l-a omorât pe drum? Sânge n-a curs, căci l-a strâns de gât și l-a-ngropat apoi în pădurea de la marginea drumului. Groapa n-a săpat-o, ce-i drept, adâncă, și ar fi fost cu puțință să-l dezgroape câinii. Nici așa nu putea nimeni să dea cu socoteală cine l-a îngropat. Putea dar Cimbru să doarmă liniștit. Acum însă el își dedea seama că peste puțință nu era să se dea de gol, fie vorbind prin somn, fie luându-l gura pe dinainte după ce a băut un pahar mai mult de cum se cuvine.

— *De! grăi dar, întorcându-se spre notar. Cu puțință e. Câte nu bolborosește omul prin vis?! Dar omul acela putea să spună ceea ce a spus și fără ca el însuși să-l fi îngropat pe mort. Ceea ce nu-mi vine să cred e că el a mărturisit.*

O zicea el aceasta, dar stătea la îndoială, ba era chiar ispitit de gândul că născocitorul e Chiriță, care a simțit ceva și i-a citit-o ca să-l pună la încercare. Se uită deci pe furiș la Chiriță, ca să vadă din fața lui dacă nu cumva e stăpânit de vicleșug.

c. *Cu aceeași ochi se uita, după ce s-a întors acasă, și la Tudosia, soția lui, la care ținea chiar mai mult decât la celelalte pentru care avea slăbiciune.*

„De! – își zicea – chiar și dacă n-ar fi adevărat ceea ce spune Chiriță, peste puțință nu e să mă dau ori chiar să mă fi dat de gol, bolborosind prin somn, și dacă ar fi să fie ori să fi fost, mai curând decât toți află dânsa, care doarme în același iatac cu mine.“

Și-n adevăr Tudosia se uita la el ca nealte dăți. Văzându-l că se uită el la ea cu ochi scrutători și oarecum sperioși, se uita și ea nedumerită la el. „Ce-o fi pățit omul acesta?!“ își zicea dânsa, cum își mai ziseseră și unii dintre cei ce-l întâlniseră în drumul lui spre casă.

d. *Avut-a el și mai-nainte clipe în care dorea să nu se fi întâmplat cele petrecute în noaptea aceea. Omul se obișnuiește însă cu toate, toate vin și trec în lumea aceasta. Acum însă era la mijloc una de tot nouă. [Toți sătenii îl găsesc schimbat, iar Cimbru însuși vede viața din altă perspectivă. Fiind mereu cu gândul la crima comisă, începe să se teamă cu adevărat că se va da de gol, de aceea își face culcușul într-un colț din larga lui casă. Cel mai mult se teme de singurătate.] Rămas în întuneric, gândurile i se întrupau, nu putea să doarmă și-i era parcă în fiecare clipă se aștepta ca fie într-un colț, fie într-altul al chichineței să se ivească cel de mult murit și să vie la el ca să-l strângă de gât. Își dădea seama că una ca aceasta nu e cu puțință, căci mortul e mort, dar de gândurile sale nu putea să scape și și-l închipuia pe cel omorât așa cum și-l aducea aminte. De tot rău îi era după ce l-a răpus, în sfârșit, somnul. I se arăta acum în vis cel îngropat în pădure, la margine de drum, și se zbuciuma zbatut în culcușul lui, de-l treceau și iar îl treceau nădușelile, gema și bolborosea prin somn, apoi tresărea, cuprins de groază.*

Înspăimântătoare noapte, și încă mai spăimântător era gândul că multe ca ea o să mai urmeze.

e. *Dimineața s-a sculat în silă, istovit de zbuciumările nopții, galben la față, cu ochii stinși intrați în cap, și umbla buiguț de ici până colo.*

Tudosia, zâmbitoare ca totdeauna, se uita cu jale la el.

— Ce e cu tine, bărbate?! Ce ți s-a întâmplat? îl scrută dânsa.

Cimbru se uita supărat la ea. [...] Îi era însă învederat că soția sa a simțit că el are ceva pe sufletul lui, și dacă a simțit-o ea aceasta, o vor fi simțind și alții. [Cimbru neagă mereu că i s-ar fi întâmplat ceva și, mai mult, ține să le dea tuturor impresia că este același om fericit de odinioară.]

Avea în pivnița lui răcoroasă și țuică bătrână, și vin de Dealu-Mare, dar nu îndrăznea să beie, căci se temea ca nu cumva băutura să-i dezlege limba. Chiar nici la vânatoare nu mai mergea bucuros, căci pădurile îi păreau fioroase și tresărea când o broască sărea în baltă, când o șopârlă fugea în tufiș, ori când frunzele uscate îi fășăiau sub picioare.

[Treptat, pe Cimbru începe să-l bată gândul sinuciderii, dar se teme că lumea se va întreba de ce s-a omorât și va cădea astfel pradă disprețului tuturor.]

f. *Să nu-i deie însă omului câte poate să rabde. Așa zice românul. Ar fi dus-o și Cimbru așa înainte și s-ar fi deprins în cele din urmă cu toate, căci, la urma urmelor, numai închipuiri ale lui erau. Se ivea însă mereu câte una nouă după ce se împăca cu cele vechi.*

— Uite! îi zise Tudosia. Stau și mă gândesc și nu mă pot dumiri ce vei fi având de te-ai făcut încât îmi vine să-mi iau lumea în cap. Cel mai de treabă dintre oameni dacă l-ai fi omorât, după atâta timp tot trebuia să te împaci cu tine și cu lumea.

Nu-și dedea femeia seamă despre vorbele ce rostea.

Cimbru se simțea chiar mai și mai decât atunci când Chiriță i-a spus ce a citit în gazeta de curând sosită. Îi era parcă-l strângea cineva de gât și-i venea s-o strângă de gât și pe ea. [Chiar dacă pricepe că acesta este doar un fel de a vorbi, Cimbru are totuși suspiciunea că e pus la încercare, pentru a se trăda.]

— Da! grăi deci, ca pătruns de o hotărâre fulgerătoare. E în adevăr, dacă ții atât de mult să știi, la mijloc moarte de om. Sunt acum câteva luni, am primit o scrisoare, în care unul nenumit mă vestește că am să fiu ucis dacă nu voi pune la stâlpul de la vale al podului din Capu-Coastei zece mii de lei, fără ca s-o spun aceasta cuiva. N-am pus banii. Lasă că nu-i am; chiar și dacă i-aș avea însă, eu muncind din greu i-am agonisit și nici de frică, nici de pomană nu pot să dau altcuiva nimic. Ți-am spus-o acum aceasta ție, și n-ai decât s-o spui mai departe pentru ca să nu scap de ceea ce mă tem.

Tudosia începu să tremure, încât îi venea să strige cât o ținea gura: „Săriți, oameni buni! Hoții! Ucigașii!”

N-a strigat, ce-i drept, dar era femeie și i-a șoptit ici unuia, colo altuia la ureche, încât după câteva zile toți ziceau pe șoptite: „Care va să zică asta era!”

g. N-a trecut apoi mult și l-au găsit mort în pădure unde ieșise la vânătoare. Lângă el se aflau cei doi prepelicari și pușca lui cu două țevi, care erau încărcate amândouă. Nu mai rămânea îndoială c-a fost împușcat de către hoț din spate cu altă pușcă cu o țavă, care era aruncată la câțiva pași.

„Săracul de Cimbru! ziceau toți. Păcat de el! A fost om de treabă!”

(Ioan Slavici, *Taina lui Cimbru*)

1

(Spațiul și timpul)

1. Selectează din text indicii spațiali.

.....

2. În nuvelă, alternează evenimente din prezent și fapte din trecut. Pune în relație fiecare indice spațial cu acțiunile personajului.

.....

.....

.....

3. Indică, prin săgeți, corespondențele care se stabilesc între indicii spațiali și personajul principal:

a. primăria	spațiu al întâlnirii cu sine
b. casa	spațiu al întâlnirii cu comunitatea
c. pădurea	loc al spaimelor și al morții

4. Găsește în text reperele temporale pentru fiecare fragment:

a.

b.

c.

d.

e.

f.

g.

5. Comentează, în 3–4 rânduri, raportul dintre timpul evenimentelor și timpul povestirii, arătând care întâmplări au indici temporali mai bine precizați și care sunt rezumate, surprinzând o durată mai lungă.

.....

.....

.....

II

(Ideile principale și momentele acțiunii)

- Completează spațiile punctate cu ideile principale corespunzătoare fragmentelor:
 -
 -
 -
 -
 -
 -
 -
- Adaugă ideilor principale formulate pentru fragmentele **c**, **d**, **e** și **f** câte două idei secundare:
 -
 -
 -
 -
 -
 -
 -
 -
- Rezumă fragmentul care te-a impresionat în mod deosebit.

.....

.....
- Indică fragmentele care corespund următoarelor momente ale acțiunii: cauza acțiunii...; situația dificilă...; depășirea situației dificile...

.....

.....

III

(Personajele)

- Încadrează personajele în următoarele categorii:

a. principale;	b. secundare;	c. episodice;
d. figurante;	e. individuale;	f. colective.
- Exprimă-ți părerea în legătură cu următoarea afirmație: *Personajul principal al nuvelei este marcat de un conflict interior (de conștiință), provocat de amintirea unei fapte abominabile.*

.....

.....

3. Recitește fragmentul **a.** și selectează elementele prin care este prezentat personajul principal al nuvelei:
- statut social
 - portret fizic
 - portret moral
4. Transcrie din fragmentul **a.** caracterizarea lui Cimbru, realizată prin mijloace indirecte (făcută de alte personaje).
-
-
5. Notează trăsăturile lui Cimbru, așa cum reies din următoarele secvențe:
- a.** *N-avea nimeni nici de șa, nici la căruță ferecată cai atât de frumoși și hamul atât de înzorzonat ca dânsul. Prinsese slăbiciune pentru așa ceva și știa să aleagă.*
-
- a.** *Pleca să strângă în chingi mai pe unul, mai pe altul dintre datornicii săi, care nu erau puțini.*
-
- a.** *Cimbru nu în toate clipele vieții se simțea om fericit.*
-
- f.** *Îi era parcă-l strângea cineva de gât și-i venea s-o strângă de gât și pe ea.*
-
6. Numerotează următoarele idei din text, în ordinea momentelor de criză pe care le traversează personajul:
- ... Speriat că s-ar putea demasca, bărbatul se izolează într-un cotlon al casei.
- ... La primărie, Cimbru află știrea din ziar.
- ... Bărbatului nu-i mai tihnește vânătoarea, pentru că zgomotele pădurii îl înspăimântă.
- ... Cimbru are halucinații – i se pare că mortul îl vizitează în încăpere.
- ... Cu nervii încordați, omul are gânduri de sinucidere.
- ... Cimbru este victima unui ciudat atac la vânătoare, în pădure.
7. Exprimă-ți părerea în legătură cu următoarele aspecte care țin de personajul principal:
- a.** Cimbru a continuat tradiția de cărauș a tatălui său, s-a îmbogățit, iar apoi a acordat atenție sporită „poftelor inimii”, ducând o existență tihnită.
-
-
- b.** Printre plăcerile acestui țăran înstărit, se numără împodobirea cailor și vânătoarea.
-
-
- c.** Sătenii îl consideră pe Cimbru un om fericit și îl invidiază pentru bunăstarea lui.
-
-

- d. Oamenii se întreabă uneori cum s-a îmbogățit consăteanul lor și tot ei își răspund că buna gestionare a banului este explicația.

- e. Cimbru începe să se izoleze de familie și de comunitate.

- f. Personajul nu suportă ideea că poate pierde respectul celorlalți.

- g. Moartea lui Cimbru constituie o soluție radicală de rezolvare a conflictului interior.

IV

(Naratorul)

1. Indică persoana la care se face narațiunea
2. Transcrie un enunț care redă, prin monolog interior, gândurile personajului principal.
3. Precizează rolul pe care îl are dialogul în evidențierea conflictelor.
4. Motivează finalul nuvelei, explicând opțiunea autorului de a o încheia cu opinia sătenilor.

Pentru portofoliul tău

Imaginează-ți că faci parte dintr-o echipă de detectivi care anchetează moartea lui Cimbru. Consideri că poate fi declarată – fără dubiu – crimă sau că asupra ei poate plana suspiciunea unei sinucideri? Argumentează-ți opinia într-un „raport” pe care îl înaintezi autorităților, la finalizarea anchetei.